

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто сутність аналізу фінансового стану підприємства. Визначено недоліки та переваги методичних підходів, особливості застосування кожного з них відповідно до специфіки підприємства.

Аннотация. Рассмотрена сущность анализа финансового состояния предприятия. Определены недостатки и преимущества методических подходов, особенности применения каждого из них в соответствии со спецификой предприятия.

Annotation. The nature and the need to analyze the financial condition of a company have been studied. Strengths and weaknesses of the basic methodological approaches have been identified. Peculiarities of application of each of them according to the specific character of the company operation have been described.

Ключові слова: фінансовий стан, оцінка фінансового стану, фінансова стійкість, платоспроможність, ліквідність, рентабельність, ділова активність.

В умовах посилення конкуренції на ринку вітчизняні підприємства досить часто за рахунок непродуманої фінансово-господарської політики та переважно короткострокового управління втрачають свої позиції, опиняються на межі банкрутства. Тобто пристосовуючись до нових умов господарювання, підприємства стикаються зі значними фінансовими труднощами в зв'язку з неправильним перерозподілом коштів і джерел їхнього утворення. У зв'язку з цим постає питання про створення єдиної методики оцінки та аналізу їх фінансового стану як основи подальшого ефективного функціонування.

Проблемі управління фінансовим станом підприємств та ефективності його оцінки присвячено багато публікацій, серед яких варто виділити праці Кіндрацької Г. І., Білик М. С., Загородного А. Г., Поповича П. Я., Андрєєва Г. І. та багатьох інших. Названим авторам вдалось успішно розділити аналіз фінансового стану підприємства на напрями, за якими результати є більш правильними та зрозумілими.

У той же час значна кількість питань теоретичного та прикладного характеру все ще залишається досить дискусійною: немає єдності у визначенні єдиного підходу до здійснення оцінки фінансового стану; несистематизованою та не уніфікованою є система показників оцінки; з різних позицій трактуються їх порогові значення тощо.

Аналіз оцінки фінансового стану підприємства визначається сукупністю параметрів, які показують розміщення, наявність ті використання фінансових результатів підприємства [1]. А його оцінка є необхідною умовою для ефективного управління підприємством, для розміщення та використання ресурсів підприємства.

Існують різні методи для визначення мети аналізу фінансового стану підприємства. Методи фінансового аналізу – це комплекс науково-методичного інструментарію для оцінки фінансового стану підприємства [2]. Існують такі методи оцінки фінансового стану підприємства, як: коефіцієнтний, комплексний, інтегральний, беззбитковий, рівноважний.

Коефіцієнтний метод передбачає розрахунок системи коефіцієнтів, що висвітлюють різні боки господарювання підприємства і враховують вплив як внутрішнього, так і зовнішнього середовищ на фінансовий стан підприємства. У таблиці наведено систему напрямів та коефіцієнтів для оцінки фінансового стану підприємства коефіцієнтним методом.

Таблиця

Система напрямів та коефіцієнтів для оцінки фінансового стану підприємства

Напря́м	Коефіцієнти
Ліквідність	Коефіцієнт абсолютної ліквідності. Коефіцієнт загальної ліквідності. Коефіцієнт критичної ліквідності
Рентабельність	Коефіцієнт рентабельності активів Коефіцієнт рентабельності реалізації. Коефіцієнт власного капіталу
Фінансова стійкість	Коефіцієнт автономії. Коефіцієнт фінансового ризику. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу
Ділова активність	Коефіцієнт оборотності активів. Коефіцієнт оборотності власного капіталу. Коефіцієнт оборотності основних засобів

Основними недоліками методу є:

- 1) трудомісткість, тобто досить складний процес формування результатів оцінки;
- 2) відсутність нормативних значень більшості коефіцієнтів, що використовуються в процесі аналізу;
- 3) ситуація, коли зміни величин коефіцієнтів у динаміці не можуть бути інтерпретовані належним чином, оскільки

Комплексний метод дає змогу виявити проблемні напрями в діяльності підприємства, а також дає змогу досліджувати причини, що їх зумовили. Це є величезною перевагою даного методу. Але однак є недоліки [3]. Як і попередній метод він є трудомістким та немає нормативних значень більшості коефіцієнтів, саме тому вони обмежують використання даного методу на практиці, особливо під час оперативної оцінки підприємства. На рис. 1 показано схему оцінки фінансового стану підприємства за комплексним підходом.

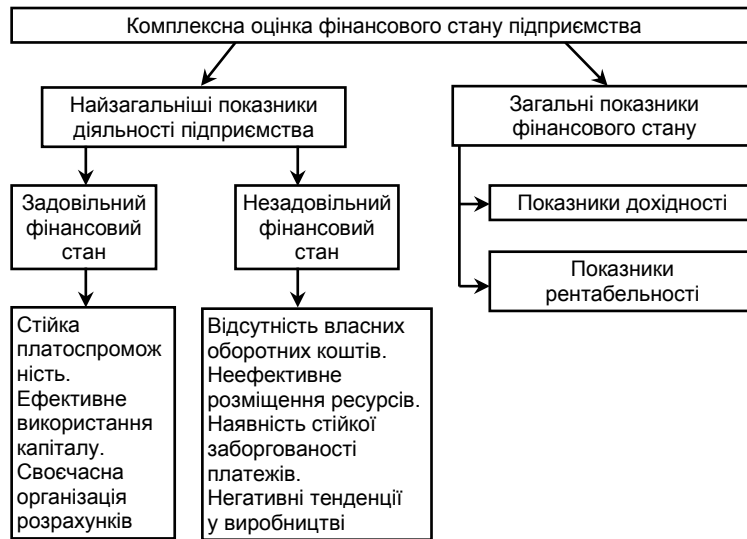

Рис. 1. Показники комплексної оцінки фінансового стану підприємства

Щодо інтегрального методу аналізу фінансового стану підприємства, то його слід використовувати тим підприємствам, які хочуть визначити свій фінансовий стан певним (одним, сукупним) інтегральним показником [4]. Під час даного методу розраховується інтегральний показник на базі узагальнюючих показників за рівнем платоспроможності, фінансової незалежності та якості активів підприємства. Перевагами даного методу є те, що сукупний (інтегральний) показник можна в будь-який момент доповнити будь-якою кількістю аналітичних напрямів та коефіцієнтів, що дає змогу тримати "руку на пульсі". Недоліком є те, що виникає певна неузгодженість понять "платоспроможність" та "ліквідність". Загальні показники інтегрального методу оцінки фінансового стану підприємства наведені на рис 2.

Рис. 2. Загальні показники інтегрального методу

Беззбитковий метод базується на ролі операційного важеля у формуванні результатів діяльності підприємства, на можливості управління його витратами й результатами з метою досягнення необхідних показників беззбитковості виробництва. Критерієм оцінки фінансового стану підприємства в цьому випадку виступає запас фінансової міцності підприємства, тобто виторг від реалізації, що підприємство має після проходження порогу рентабельності. Отже, чим вищий запас фінансової міцності у відсотках, тим стійкіший фінансовий стан підприємства [5].

Перевагою цього методу є те, що він включає беззбитковість (базовий аспект діяльності підприємства) та витрати, тому і є сучасним та практичним.

Недоліком є те, що він не узгоджується з такими сторонами оцінки, як конкурентоспроможність, кредитоспроможність, ринкова і ділова активність, тобто він потребує подальшого розвитку.

Рівноважний метод базується на понятті ліквідності й оцінці фінансового стану підприємства з позицій досягнення рівноваги між ліквідними потоками у сфері господарсько-інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Перша виступає як зона створення коштів, а друга – як зона споживання коштів. Формовані і спожиті в них ліквідні грошові потоки мають назву результату господарської діяльності і результату фінансової діяльності відповідно. Рівність між цими результатами створює ситуацію ідеальної фінансової рівноваги підприємства, коли сукупний результат господарської і фінансової діяльності дорівнює нулю.

На рис. 3 зображено оцінку фінансового стану підприємства рівноважним методом.

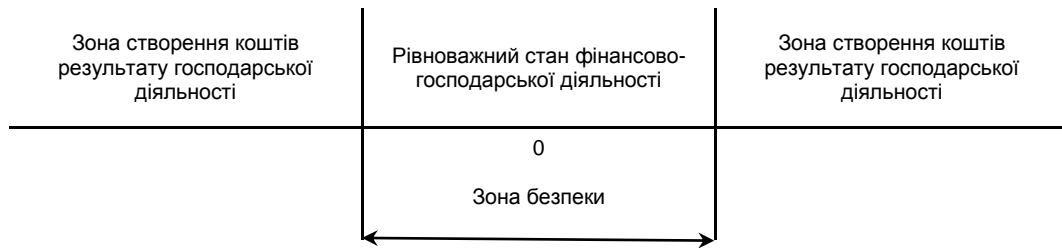

Рис. 3. Оцінка фінансового стану підприємства рівноважним методом

Даний метод апробований світовим досвідом. Його реалізація дала змогу встановити дев'ять типових ситуацій фінансового стану підприємства і розробити відповідні рекомендації загального характеру для досягнення фінансово-господарської рівноваги у разі відхилення підприємства від лінії рівноваги чи зони безпеки, що є дуже цінним під час використання саме цього методу [6]. Однак метод має свої недоліки, а саме: неможливість урахування стану підприємства в конкретному, діловому, кредитному і ринковому середовищі.

Фінансова діяльність підприємства повинна бути спрямована на забезпечення систематичного надходження і ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства. Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

Основними критеріями вибору того чи іншого методу оцінки можуть бути:

1. Часові обмеження, якщо оцінку потрібно здійснити найближчим часом, то не рекомендується використовувати коефіцієнтний, комплексний чи інтегральний методи.
2. Обширність аналізу. Такі методи аналізу, як беззбитковий та рівноважний не враховують таких видів діяльності підприємства, як конкурентоспроможність, кредитоспроможність, ділова активність тощо.
3. Наявність доступу до детальної інформації про діяльність підприємства. Якщо така існує, то варто обрати комплексний або коефіцієнтний підхід [7].

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Дана ж діяльність характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, які необхідні для нормального функціонування підприємства, доцільним їх розміщенням та ефективним використанням, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними та фізичними особами, платоспроможністю та фінансовою стійкістю.

Отже, було виділено п'ять головних методів аналізу фінансового стану підприємства, до кожного з них подано перелік переваг і недоліків. Найбільш трудомісткими, як було виявлено в процесі аналізу є коефіцієнтний, комплексний та інтегральний методи. Також основним недоліком перерахованих методів є відсутність стабільної сукупності нормативних значень. Більш швидкими методами оцінки виступили беззбитковий та рівноважний методи. Хоча і вони мають свої недоліки, такі, як неврахування деяких сторін діяльності підприємства, а саме: конкурентоспроможність, ділова активність, кредитоспроможність тощо.

У той же час з метою її достовірності, використання у процесі управлінських рішень доцільно обрати коефіцієнтний або комплексний методи, адже вони є найбільш обширними й охоплюють всі сфери діяльності підприємства. Дані методи подають підприємство і всі його зв'язки як взаємопов'язану систему рухів фінансових ресурсів, що дає змогу найширше оцінити його фінансовий стан.

Завданням аналізу фінансового стану підприємства є оцінка стану ділової активності підприємства, надання якісної оцінки за результатом діяльності, аналіз потенціалу підприємства щодо його платоспроможності.

Наук. керівн. Клімов А. В.

Література: 1. Котенок Г. М. Виявлення переваг та недоліків методів оцінки фінансового стану підприємства / Г. М. Котенок // Науково-технічний збірник. – № 3. – Ст. 203–210. 2. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз : підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній ; за ред. проф. А. Г. Загороднього. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 487 с. 3. Олексів І. Б. Проблеми аналізу та оцінки фінансового стану підприємства / І. Б. Олексів, Р. В. Фещур ; Економічний вісник. – Випуск 2011. 68, – Ст. 256–263. 4. Шеремет А. Д. Методика фінансового аналізу / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулін, Е. В. Негашев. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 208 с. 5. Тігова Т. М. Аналіз фінансової звітності [Електронний ресурс] / Т. М. Тігова. – Режим доступу : <http://pidruchniki.ws/1548062353108/finans/otsinka>. – Назва з екрану. 6. Вимоги українського законодавства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://economist.net.ua/node/192>.